

ישראל לתן את בנו שמה. יש מוסד ביי"ס בשם "תחכמני" פה עה"ק, בו מתחנכים ע"ד ההשכלה אבל ע"פ התורה ודת קודש ובריאת ד'. והנני בזה דושו"ט.

הק"אברהם יצחק ה"ק

שמג

בי"ה טו כסלו תרע"א. יפו ת"י.

חניני הרב החכם וב הכשרון מר תאיר בוליק נ"י. שני וברכה.

שמחתי בקבלת ה"עברי" הראשון. בי"ה שיצא כלול בהדרה בחיצוניותו. ואין מה לקבול על פנימיותו. בתור התחלה.

הנני מעצמי נמשך בחפץ פנימי להשתתף, במה שאוכל, בעבודתך הנכבדה. יקירי. ארצה מאד למלאות איזו פגימות. הנה לעת עתה חסר הוא "עברנו" את הצד של עומק ההסתכלות. חוץ מהמחסור במדעיות בכלל, שזה בודאי יתמלא ע"י המומחים התומכים כ"א במקצעו. אבל הצד העמקני, בהסתכלות העברית, זהו חסרון כללי בספרותנו, שאני דואג עליו הרבה. כפי דלות כחי הייתי חפץ מאד למלאות כמה דאפשר את החסרון המורגש הזה. אבל דא עקא הסגנון המודרני של עכשיו, ורעיונות עברים באמת לעמקם, הנם כעת במדרגת "תרתי דסתר", ולי ביחוד קשה מאד לסגל לי את שניהם יחד. מרגיש אני תמיד, כי באותה המדה שאני חפץ לצאת ידי החובה הסגנונית, המודרנית, הנני פיגם בעמקה של המחשבה. על כן אני נבוך קצת איך להתנהג. כבר עלתה על דעתי מחשבה לשלח להמערכת מרשימותי, חומר בלתי מעובד, ובחכמה לבכסם העבודה, ותסגנונהו לפי האפנה הנוהגת, כפי היכולת. אם תסכים ע"ז, חביבי, אז ארצה שתהיה השתתפותי יותר קלה עלי, ותוכל להיות יותר מתמדת, לתשובתך הנכבדה אצפה. והנני חותם בברכת עלה והצלח, בימים ד' רוממה.

אוהבך כנפשיך.

הק"אברהם יצחק ה"ק

נתאחר מכתבי זה מכמה מיניעות, והנני שולחו כעת רצוף עם המאמר הקטן, כי היהש הנ"ל בדבר החומר הוא מוסכם אצלי גם כעת. לשלח קטעים לבחינה לראות היעמד בהם טעמים, לפי מגמתו, גם אחרי העיבוד הסגנוני. הנ"ל

שמד

בי"ה, פעה"ק יפו ת"י. טבת תרע"א.

אזון יקר, עורך "המוריה" שני

צר לי מאד על סגנון ההתנפלות שהיתה למחלה מהלכת דוקא ביותר בין דמתיחסים אל דגלם של "שלומי אמוני ישראל". לא אוכל מצדי, אמנם, לסלח לך על חטאך נגד הרה"ג עורך "המודיע" ו"א. עורך "אורתודוקסי" צריך בראש כל

1. "לתקופת המעבר", העברי, שנה ב גליון ח.

2. ר' אליהו עקיבא רבינוויץ מפילטאבה ז"ל.

לשמור את הדין, ועל פי דין אסור לבנות ת"ח. ובודאי רב בעדה חשובה בישראל, ועם זה עסקן בעניני היהדות ומפורסם, הוא ת"ח גם בזמן הזה, גם אם נהיה מסופקים לענין הדין של "ליטרא דדהבא", אבל לענין שאסור לבנותו, עכ"פ לכתחלה וברבים, בודאי דין ת"ח יש לו. חטאת בזה חטא גדול לדגל האורתודוקסיה, שאתה מניפו על עתונך, כשם שחטאת בתור איש יהודי ירא שמים, שראוי לו לעצור ברוחו במקום שהדבור הוא אסור. ולמה זה תהיה חטאת הלשון, כשהיא ביחוד מתלבשת בכתב ומתפרסמת ע"י עתון, אינה נזקקת להוראה, בעומקה של הלכה, כמו יתר דקדוקי תורה? ולא אכתד ממך, יקירי, שאחרי אשר כבר התנחמת, לא תקנת את המעוות הזה כראוי לחטא גדול של ביוז ת"ח ברבים, ועליך, לדעתי, לתקן את הדבר בחכמה וכבוד.

וע"ד הענינים שבדעות, לפי מהלך מחשבותי, לא מצאתי און ברוח עתונך בכלל. בטוים אחדים ישנם באיזה מקומות, שצריכים להיות יותר מכוננים לנקודה הפנימית של יראת שמים ותמימות האמונה, אבל על אלה ראוי להעיר בנחת, כדברי חכמים: תמיד.

ובכלל אומר לך יקירי, — אל יפול רוחך, החזק את מפעלך ואם שגית לפעמים, הלא אין אדם עומד על דברי תורה אלא אי"כ נכשל בהם, ובכללו של דבר לא יוכל שום אדם להכחיש, שה"מוריה" בכללה היא כלי מחזיק ברכה להקהל החרדי הירושלמי, לפי מצב רוחו בהוה.

אמנם דעת הקהל הולכת ומתפתחת, והספרות הטובה היא בודאי האמצעי הישר לפתוחה ושכלולה, והעתונות הדואגת לפתוחה של דעת הקהל, צריכה היא לעמוד ולהשתדל שתשאר עומדת תמיד על מדרגה יותר גבוהה ומפותחת מהמדרגה של דעת הקהל שבהוה, ולהרציא תמיד אמצעים נכונים איך לסגל את הדעה הקהלית, ולהקריבה לאט לאותו הגיבה שכבר באה לה העתונות בכללה, כמובן לא על דעתו של העורך הפרטי אנחנו מדברים כאן, כי אם על רוח העתון וחוג סופריו היותר משפיעים.

המדרגה התרבותית של ה"אורתודוקסיה", הראויה לשמה, היא נערכת לפי מדתו של שכלול הרוח, העמקת הרגש והרחבת הבינה, ביסודות דעת ד' ומקורות קדושת האמונה באור ד', שהוא בודאי נשמת ה"אורתודוקסיה", וכאשר כל התכונה הזאת של דרישת ד' היא נעזבת לאין שיעור, והמון חכמי התורה איננו יודע ברובו גם את צרכה, וחכמת התורה לתכליתה נחשבת אצלם רק היספת איזה פלפולים בהוות של הלכה, שהם אמנם קדושים ויקרים, אבל לא הם לבדם יאירו את נשמותינו. על כן עורך נכבד, עד שאתה מבקש סדרים מעשיים ביישובות, שהם דברים שאינם תמיד מכוננים אל המטרה, והסכנה יתירה בהם על השבת, קח לך דרך להעיר ולעורר תמיד את המיכשלים שבחכמי תורה, הקבועים באהלה, שיישימו לב להארת נשמתה של תורה בכל הרחבתה, בחריפות ובקיאית, או ממילא יאירו לבותיהם ודרכם תתישר, הקהל מבית ומהוץ יתחיל להכיר, שתחת אנשים

1 ע' ירושלמי בבא קמא פ"ח ה"ה, שו"ע יו"ד ס"י רמ"ג סעיף ב' וסעיף ז' בהגה, וע"ש

הג' יד אברהם.

שיכולים לפלפל מעט או הרבה, באיזו חריפות ישרה או בלתי ישרה, יש לנו אישים, אזורים בעוז ד', מלאים להבת אש קודש, ותורת ד' אמת בלבבם. התלמידים הללו, מעצנים יהיו מוכשרים לתפקידם. אור תורה לשמה יופיע עליהם את אורו וזהרו. "כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה, ולא עוד אלא שכל העולם כולו כדאי הוא לו". הגבורה הרוחנית, ההולכת ומוסיפה אומץ מדי יום ביומו, תסול לה את ארחה, וכל אשר ירבו לוחמיה כן תוסיף עצמה. הכשרונות הנרדמים יקיצו ויחלו להנץ את פרחם וציצם, ומגדולת רוחם של בני העליה שבהיכלי הישיבות תחל אצילות נשמתית טהורה להתפשט גם על הבינונים והירודים, וכל אחד יהיה יותר נאות לאיזו פעולה בחיי הצבור המעשיים והרוחניים, שיש להם יחש ישר או מסובב לחניכים של ישיבות בישראל.

תקונים כעין אלה, עורך נכבד, עושים הם את דרכם על ידי הדרישה התמידית בהם עצמה. הם פונים ישר אל הרוח, ואינם זקוקים זקוק גדול ג"כ להרשאתם הפרטית של הגבאים ומנהלי המוסדות, והדרישה רבת הגונים הזאת, מרחב גדול יש לה, היא בעצמה מכשרת את הקרקע לעבודת עבודת הרוח, ומוסיפה מדי התפתחה מעלות רבות בקודש, ואחריתן פורה מאד.

רבו מאד טרדותי ולא אוכל להאריך. אמנם לא אוכל מבלי להעירך באחרית מכתבי, מצדי גם אני, כמו שהעירו כבר רבים זולתי, שהתאר, "רשמי", אשר נתן לעתונך, הוא "יתר כנטול". אין "רשמיות" נאמרת כ"א על הסכמה מקפת כללית מכחם של האנשים העומדים תחת איזו חטיבה מיוחדת, וההסכמה צריכה להיות מובעת באופן גלוי, — וכל אלה בודאי מוכרחים הם להיות חסרים לעתונך בירושלים, ואיך זה תשא תמיד חרפת "שקר" על עתונך ה"אורתודוקסי", שצריך להיות תמיד ראש כל דבריו — אמת.

בכבוד וברכה

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

שמה

ב"ה עה"ק יפו ת"ה, י"ט טבת תרע"א.

לכבוד הוועד הנכבד בחזרה ת"ה, שלוי וברכה.

מכתב כבוד הוועד מכ"ה כסלו שנה זו הגיעני, והנני מאשר בזה את ההצעה להודיע גלוי לאחינו בעלי האחוזה במושבה יושבי חוץ, שהם מחויבים להשתתף בהוצאות הכלליות של המושבה לפי הערך. והנני מגביל בזה זמן של ששה חדשים מיום הפרסום הראשון של החלטה זו ע"י העתונים של אחב"י, היו"ל בארץ ובחו"ל, שבמשך זמן הנ"ל ישלם כל אחד מבעלי האחוזה, החוציים, את חובות ההוצאות שעלו עליו, ואם יש לו ע"ז איזה דין-דברים יגיש דבריו אלינו בכד"צ, או אפשר באיזה אופן היותר רצוי לשני הצדדים, ואם יעבר הזמן הנ"ל — ובעלי האחוזה שבחו"ל לא יתקנו את הענין בדבר תשלומי חובות הוצאות המושבה הנ"ל, אז יחלט דבר בעז"ה ע"פ בדי"צ, איך לגבות את החובות הנ"ל מגופן של הנכסים